

„TURYZM” 1994, t. 4, z. 2

Joanna Mesor

MONOGRAFIA TURYSTYCZNA GOLUBIA-DOBRZYŃIA
LA MONOGRAPHIE TOURISTIQUE DE GOLUB-DOBRZYŃ
THE TOURIST MONOGRAPHY OF GOLUB-DOBRZYŃ

Golub-Dobrzyń jest – jak udowodniono w pracy – ośrodkiem turystycznym o oddziaływaniu ogólnokrajowym. Słynie z odbywających się corocznie imprez turystycznych – zwłaszcza turniejów rycerskich. Szczególne zainteresowanie wzbudza więc wpływ tego typu imprez na rozwój funkcji turystycznej miasta.

Badania monograficzne miast i regionów pod względem turystycznym są tematem stosunkowo rzadko podejmowanym. Liczne prace z tego zakresu dotyczą pełnionej funkcji turystycznej – zarówno ogólnych zagadnień badawczych (F i s c h b a c h 1989, M a t c z a k 1989) jak i konkretnych ośrodków turystycznych. Szereg prac o tej tematyce powstało w Katedrze Geografii Miast i Turyzmu Uniwersytetu Łódzkiego – m. in. L i s z e w s k i e g o (1988), K o s t r z e w y (1988), O l s z e w s k i e j (1989), F e r e n c a (1992).

Krótkie opracowanie monograficzne Golubia-Dobrzynia (aczkolwiek o charakterze ogólnogeograficznym) przedstawiła D r y l l (1957).

W badaniach funkcji turystycznej pełnionej przez Golub-Dobrzyń posłużono się metodami: inwentaryzacji terenowej, rejestracji w obiektach bazy noclegowej, frekwencji w Muzeum Zamkowym. Szczególnej charakterystyce turnieju rycerskiego posłużyły badania ankietowe (objęto nimi 206 turystów, tj. 4,1% ogółu widzów turnieju w lipcu 1992 r.). Dobór próby był losowy – zastosowano metodę losowania zależnego (bez powtórzeń).

Golub-Dobrzyń to niewielkie miasto (ponad 12 000 mieszkańców) położone na południu woj. toruńskiego, po prawej stronie dolnej Wisły i po obu stronach jej dopływu – Drwęcy.

Teren ten według podziału Kondrackiego (1980) zaliczany jest do makroregionu Pojezierza Chełmińskiego-Dobrzyńskiego. Jest to miejsce atrakcyjne dla turystyki ze względu na, m. in. różnorodność form powierzchni (liczne rzeki, jeziora) oraz zróżnicowanie wysokości względnych.

Golub-Dobrzyń jest dostępny głównie poprzez połączenia drogowe. Połączenia kolejowe odgrywają rolę podrzędną. Najbliższym dużym miastem i ośrodkiem rozrządowym połączeń jest Toruń (41 km) – rys. 1. Uzupełnienie stanowi szlak wodny Drwęcy, łączący Golub-Dobrzyń poprzez Ostródę z Elblągiem (Speriski 1974).

Rys. 1. Dostępność komunikacyjna Golubia-Dobrzynia

Dessin 1. L'accessibilité de Golub-Dobrzyń du point de vue de la communication

Golub-Dobrzyń posiada charakterystyczną dwuczłonowość. Składa się bowiem z dwu dawniej odrębnych miast (połączonych w 1956 r.) – Golubia i Dobrzynia położonych po obu stronach Drwęcy. Starszą jednostką osadniczą jest Golub (prawa miejskie nadane po raz pierwszy w 1254 r.). Dobrzyń zaczął się rozwijać w końcu XVIII w. Najcenniejsze zabytki miasta znajdują się w Golubiu, w tym gotycko-renesansowy zamek (pocz. XIV–XVI w.).

Cechą wyróżniającą Golub-Dobrzyń wśród innych ośrodków turystycznych o podobnej wielkości i charakterze są organizowane tutaj imprezy turystyczne. Rokrocznie odbywa się w Golubiu-Dobrzyniu 30 różnych imprez o randze krajowej i międzynarodowej (załącznik 1).

Pierwsze imprezy w Golubiu-Dobrzyniu sięgają swymi początkami końca lat sześćdziesiątych, kiedy to zaczęto organizować m. in. rajdy piesze. Jednak

prawdziwy rozwój miasta jako ośrodka słynącego z imprez turystycznych nastąpił po 1976 r., kiedy gospodarzem zamku golubskiego zostało PTTK i zaczęło wykorzystywać ten atrakcyjny obiekt nie tylko jako muzeum, ale także miejsce turniejów i innych przedsięwzięć turystycznych.

Przedmiotem szczegółowych badań stał się Wielki Międzynarodowy Turniej Rycerski. Jest to najbardziej znana i popularna impreza odbywająca się corocznie w lipcu.

Turnieje rycerskie sięgają swą tradycją już XI w. (I w a n c z y k 1983). Początkowo pełniąc funkcję ćwiczenia zręcznościowego przygotowującego do prawdziwej bitwy stały się stopniowo barwnymi widowiskami, jednym ze składników kultury dworskiej. W Polsce za czasów Stanisława Augusta popularny był również tzw. „karuzel” – zawody konne dowodzące zręczności jeźdźców. Do nich też najbardziej nawiązuje program golubskich turniejów. W ramach turnieju golubskiego rozgrywane są cztery rodzaje walk-prób, a również inne konkurencje, np. zawody kusznicze, hippiczne, pokazy walk rycerskich.

Od 1987 r. działa Międzynarodowe Porozumienie Rycerstwa (International Knights Agreement), którego siedzibą jest Golub. Stowarzyszenie zrzesza kluby i organizacje parające się urządzeniem turniejów, popularyzujące tego rodzaju widowiska, koordynujące ich odbywanie w skali europejskiej. W skład Porozumienia wchodzi kluby ze Szwecji, Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii, Włoch, byłej Czechosłowacji, byłego ZSRR i Polski.

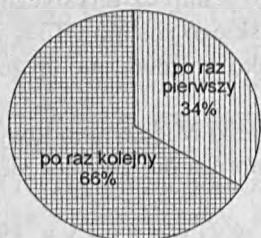
Turniej rycerski został zorganizowany w Golubiu po raz pierwszy w 1977 r. W drugim turnieju, w 1978 r., brało udział 97 jeźdźców z 7 okręgowych klubów jeździeckich. Obecnie uczestniczą w nich średnio ok. 150 osób z kraju i zagranicy.

Turniej rozegrany w lipcu 1992 r. obejrzało ponad 5000 osób. Jest to liczba mniejsza niż w latach poprzednich, na co wpływ wywarł z pewnością fakt wprowadzenia płatnych biletów wstępu. Poprzednio udział w imprezie był bezpłatny i gromadził nawet ok. 30 000 widzów. Atrakcyjność Wielkiego Turnieju Rycerskiego jest związana – jak wykazały badania ankietowe – z jego oryginalnością i niepowtarzalnością w skali kraju. Ten właśnie motyw przyjazdu na turniej podało najwięcej (21,9%) turystów (rys. 2).

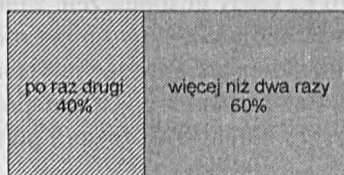
Również częstym powodem przyjazdu była opinia znajomych czy informacja środków masowego przekazu. Ważnym jest, iż jedynie ok. 14% turystów przybyło na turniej przypadkowo, nic o nim wcześniej nie wiedząc. Związane jest to z faktem, iż turniej wytworzył już grupę swoich stałych odbiorców, którzy oglądają go po raz kolejny. Stanowią oni znaczną grupę – ok. 1/3 respondentów (rys. 2) – w tym ponad 60% przyjeżdżających po raz trzeci i kolejny.

Na podstawie turnieju rycerskiego można zaobserwować zjawisko wydłużenia czasu pobytu turystów w Golubiu-Dobrzyniu (rys. 3). Przeważają turyści zatrzymujący się w mieście na kilka godzin – podobnie jak w okresach między imprezami. Wyraźnie wzrasta jednak liczba turystów zatrzymujących się na dzień lub dłużej, a maleje ilość osób goszczących w mieście przejazdem (ok. pół godz.).

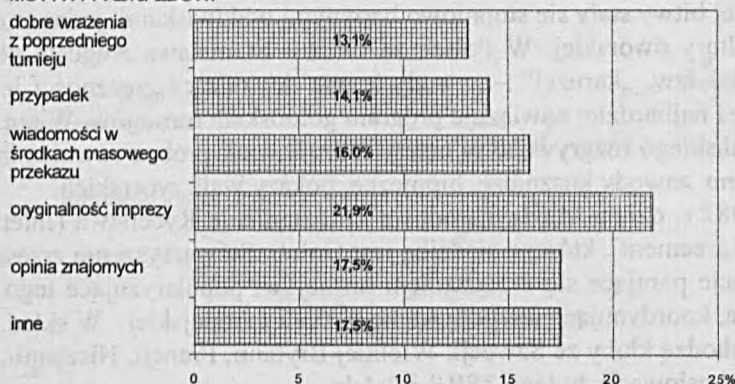
CZĘSTOŚĆ PRZYJAZDÓW:

Przyjazd po raz kolejny:

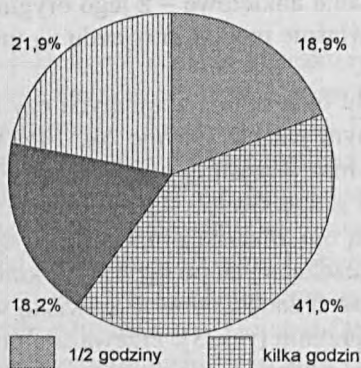
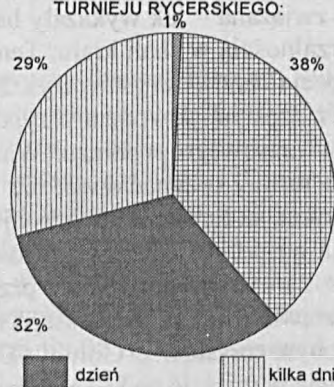
MOTYWY PRZYJAZDÓW:

Rys. 2. Częstość i motywy przyjazdu turystów na Wielki Turniej Rycerski na zamku gołubskim (opracowanie własne na podstawie badań ankietowych)

Dessin 2. La fréquence et les motifs des arrivées des touristes au château de Golub (élaboration propre basée sur les examens d'enquête)

ŚREDNIO W ROKU:

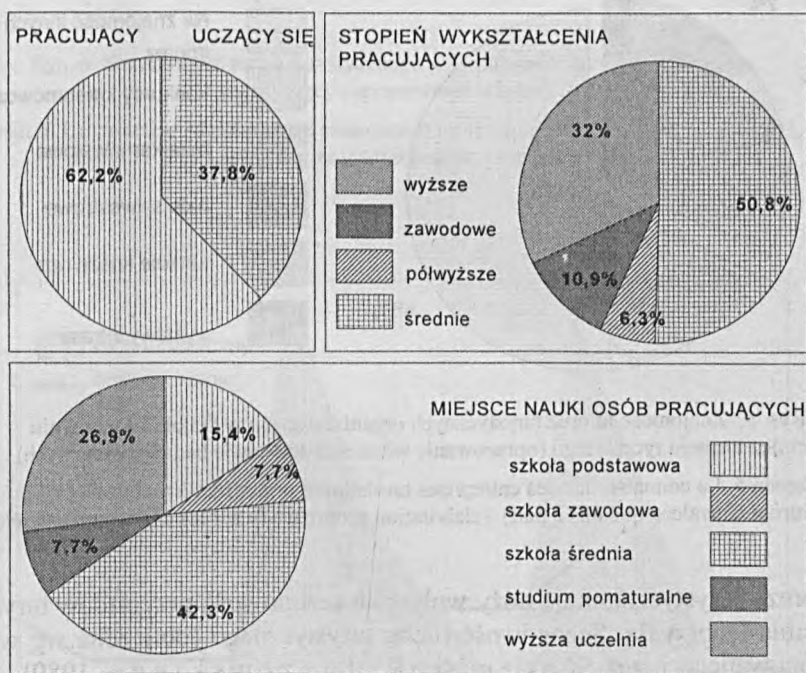
PODZAS WIELKIEGO:
TURNIEJU RYCERSKIEGO:

Rys. 3. Długość pobytu turystów w Golubiu-Dobrzyniu (opracowanie własne)

Dessin 3. La durée du séjour des touristes à Golub-Dobrzyń (élaboration propre)

Ważnym jest iż mimo wprowadzenia płatnego wstępu na turniej turyści nie oceniają tej imprezy jako zbyt kosztownej. Poziom kosztów pobytu w mieście, w czasie i poza turniejem określają na podobnym poziomie.

Struktura społeczno-demograficzna turystów przybyłych na turniej jest zbliżona do przeciętnej struktury notowanej w Golubiu-Dobrzyniu. Dominują ludzie młodzi, zwłaszcza z grup wiekowych 16–25 lat i 26–35 lat. Zaznacza się jednak zwiększenie liczby turystów z wykształceniem średnim, a zmniejszenie liczby turystów z wykształceniem wyższym. Podobnie – zwiększenie liczby uczniów szkół średnich, w tym zawodowych oraz szkół podstawowych, a zmniejszenie liczby studentów – rys. 4. Fakt ten świadczy o istniejącej tendencji większej popularności tego typu imprez wśród nie posiadających wyższego wykształcenia.

Rys. 4. Struktura wykształcenia turystów przybyłych na Wielki Turniej Rycerski na zamku golubskim w lipcu 1992 r. (opracowanie własne na podstawie badań ankietowych)

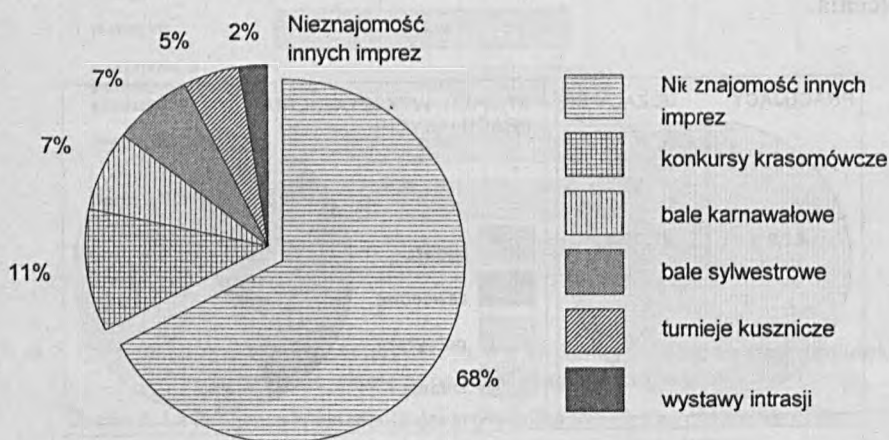
Dessin 4. La structure de l'instruction des touristes arrivés au Grand Toumoi Chevaleresque au château de Golub en juillet 1992 (élaboration propre basée sur les examens d'enquête)

W czasie turnieju zaznaczył się zwiększony (w stosunku do przeciętnego w roku) napływ turystów z małych miast i wsi (74,4% to mieszkańcy miast po-

wyżej 100 000 mieszkańców, zaś średnio wskaźnik ten osiąga 81,3%). Dominują turyści z Torunia, Warszawy, Gdańska, Łodzi, Krakowa, Poznania.

Tendencja wzrostowa zaznacza się także w udziale turystów zagranicznych (19,5% badanych) – głównie z byłej Czechosłowacji, byłego ZSRR, Włoch, Wielkiej Brytanii.

Mniej znane niż turniej rycerski są inne imprezy organizowane na zamku. O ich istnieniu wiedziało jedynie 32% ankietowanych. Wśród nich największą popularnością cieszy się Konkurs Krasomówczy Przewodników – rys. 5. Specyficzną imprezą są też bale karnawałowe, zawsze uświetnione obecnością osobistości ze świata sportu, kultury czy polityki.

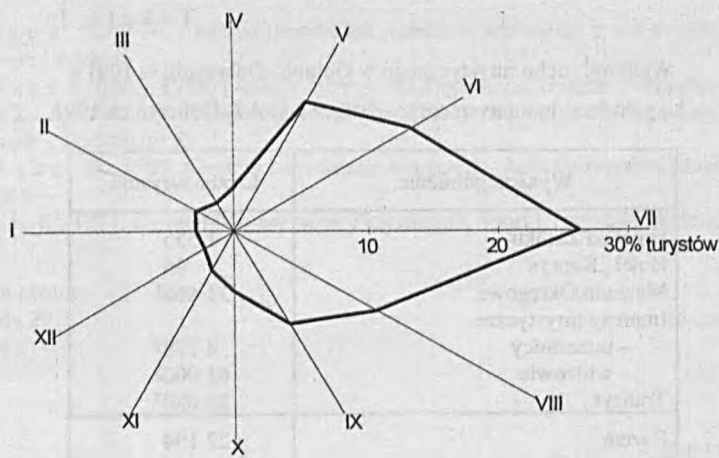
Rys. 5. Znajomość imprez turystycznych organizowanych w Golubiu-Dobrzyniu oprócz turnieju rycerskiego (opracowanie własne na podstawie badań ankietowych)

Dessin 5. La connaissance des entreprises touristiques organisées à Golub-Dobrzyń (le tournoi chevaleresque mis à part) (élaboration propre basée sur les examens d'enquête)

Imprezy turystyczne mają duży wpływ na sezonowość przyjazdów turystów do Golubia-Dobrzyń. Sezonowość ruchu turystycznego (obliczona wg wzoru zaproponowanego przez Kaczmarek, Liszewskiego 1989) – podana jak w innych ośrodkach turystycznych tego typu (dominacja miesięcy letnich) – przedstawia rys. 6.

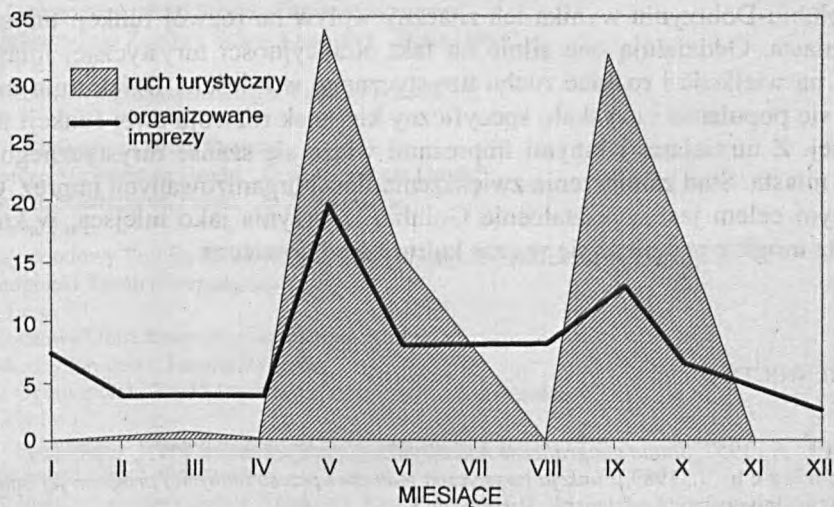
Zaznacza się jednak duży wpływ imprez turystycznych na układ ruchu turystycznego w ciągu roku (rys. 7).

Znaczenie imprez turystycznych dla rozwoju funkcji turystycznej Golubia-Dobrzyń objawia się wyraźnie w strukturze i wielkości ogółu ruchu turystycznego w mieście. W 1991 r. wielkość ruchu wyniosła 122 194 turystów (tab. I). Dominującą grupę stanowili turyści przybywający tutaj na poszczególne imprezy turystyczne – ok. 60 000 osób.

Rys. 6. Sezonowość ruchu turystycznego w Golubiu-Dobrzyniu w 1991 r. wg miesięcy (opracowanie własne)

Dessin 6. Le caractère saisonnier du mouvement touristique à Golub-Dobrzyń en 1991, selon les mois (élaboration propre)

Rys. 7. Sezonowość ruchu turystycznego związanego z imprezami organizowanymi na zamku golubskim w 1991 r. (opracowanie własne na podstawie informacji z PTTK-Zamek – dane szacunkowe z wyjątkiem danych z turnieju rycerskiego)

Dessin 7. Le caractère saisonnier du mouvement touristique lié aux entreprises organisées au château de Golub en 1991 (élaboration propre basée sur les informations obtenues à PTTK – Société Touristique et Chorographique Polonaise résidant au château de Golub-Dobrzyń)

Tabela I

Wielkość ruchu turystycznego w Golubiu-Dobrzyniu w 1991 r.
La grandeur du mouvement touristique à Golub-Dobrzyń en 1991

Wyszczególnienie	Liczba turystów
Hotel na Zamku	1 555
Hotel „Kaprys”	46
Muzeum Okręgowe	31 666 ¹
Imprezy turystyczne	
– uczestnicy	4 278 ²
– widzowie	61 000 ³
Tranzyt	23 650 ³
Razem	122 194

¹ – wraz z widzami turnieju rycerskiego,

² – poza korzystającymi z noclegów,

³ – dane szacunkowe.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BORT PTTK–Zamek i Hotelu „Kaprys”.

Z analizy ruchu turystycznego związanego z imprezami turystycznymi w Golubiu-Dobrzyniu wynika ich znaczny wpływ na rozwój funkcji turystycznej miasta. Oddziałują one silnie na fakt atrakcyjności turystycznej miasta, a także na wielkość i rozkład ruchu turystycznego w mieście. Dzięki nim miasto stało się popularne i uzyskało specyficzny kierunek rozwoju swej funkcji turystycznej. Z turniejami i innymi imprezami wiążą się szanse turystycznego rozwoju miasta. Stąd zamierzenia zwiększenia ilości organizowanych imprez. Ostatecznym celem jest wykształcenie Golubia-Dobrzynia jako miejsca, w którym turysta mógłby przenieść się w czas kultury średniowiecza.

PIŚMIENNICTWO

- Dryll A., 1957, *Studia geograficzne nad aktywizacją małych miast*, PWN, Warszawa.
- Fischbach J., 1989, *Funkcja turystyczna jednostek przestrzennych i program jej badania*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Turyzm, nr 5.
- Ferenc J., 1992, *Funkcja turystyczna Lidzbarka Warmińskiego*, praca magisterska w Uniwersytecie Łódzkim.
- Iwańczak W., 1983, *Turniej Rycerski w Królestwie Czeskim – próba analizy kulturowej*, Przegląd Humanistyczny, z. 5.
- Kaczmarek S., Liszewski S., 1989, *Funkcja turystyczna Kartuz*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Turyzm, nr 5.
- Kondracki J., 1980, *Geografia fizyczna Polski*, PWN, Warszawa.

- Kostrzewa J., 1988, *Funkcja turystyczna Zamku w Malborku*, praca magisterska w Uniwersytecie Łódzkim.
- Liszewski S. (red.), 1989, *Funkcja turystyczna Augustowa*, Instytut Turystyki, Warszawa.
- Matczak A., 1989, *Problemy badania funkcji turystycznej miast Polski*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Turyzm, nr 5.
- Olszewska B., 1989, *Funkcja turystyczna Mrągowa*, „Acta Universitatis Lodziensis”, Turyzm, nr 5.
- Sperski E., 1974, *Drwęca i jej dorzecze. Przewodnik*, Sport i Turystyka, Warszawa.

Mgr Joanna Mesor
ul. Drzymały 29
93-479 Łódź

Wpłynęło:
15 czerwca 1994 r.

Załącznik I

WYKAZ IMPREZ TURYSTYCZNYCH W GOLUBIU-DOBRZYNIU w 1991 r. (wybór z PTTK-Zamek)

Styczeń

Wielki Bal Karnawałowy PTTK

Luty

Wielki Karnawałowy Bal Maskowy

Marzec

XXII Ogólnopolski Rajd Pieszy „Topienie Marzanny”

XII Ogólnopolski Zimowy Splyw Kajakowy „Biała Dama”

Kwiecień

Rajd Motorowy „Szlakiem Miejsce Pamięci Narodowej”

Maj

Galeria Malarstwa i Broni Dawnej

Kusznicze Mistrzostwa Grodu „O złotego Kura Grodu”

Kusznicze Mistrzostwa Polski „O Złotą Basztę”

Czerwiec

Międzynarodowy Turniej Historycznych Walk Pieszych – Mistrzostwa Europy

Ogólnopolski Turniej Siermierezy

Lipiec

Młodzieżowy Obóz Krajoznawczo-Krasomówczy

XV Międzynarodowy Turniej Rycerski

XVIII Ogólnopolski Rajd Motorowy „W Grodzie Anny Wazówny”

Sierpień

„Szkoła Rycerska” – Młodzieżowy Obóz Jeździecki, cz. II

Ogólnopolski Bieg Solidarności

XXIX Międzynarodowy Splyw Kajakowy Rzeką Drwęcą i Wisłą

Ogólnopolski Młodzieżowy Obóz Fotograficzny

Wrzesień

Ogólnopolska Wystawa Intarsji

Festiwal Teatralny Sztuk Historycznych

Październik

Międzynarodowa Konferencja Rycerska

Wystawa i Gielda Broni Dawnej

„Golubski Hubertus” połączony z Mistrzostwami Polski Aktorów w Jeździectwie

L i s t o p a d

XX Krajowy Konkurs Krasomówczy – część młodzieżowa

XX Międzynarodowy Konkurs Krasomówczy Przewodników

G r u d z i e ń

Bal Sylwestrowy „Sylwester Sław”

RÉSUMÉ

Golub-Dobrzyń, une petite ville dans la voïvodie de Toruń, est connue en tant que lieu de nombreuses entreprises touristiques. Leur spécificité, c'est le retour aux spectacles de l'époque du Moyen-Age, par l'organisation des tournois chevaleresques et d'arbalète, des luttes à pied, etc. Le rôle que jouent de telles initiatives, ayant pour but le développement touristique de la ville, incite l'intérêt. Les examens faits – y compris les observations minutieuses pendant le Grand Tournoi Chevaleresque – ont démontré une très grande influence de telles initiatives sur le développement de la fonction touristique de Golub-Dobrzyń. Le rôle des entreprises se reflète dans la grandeur du mouvement touristique et de sa disposition pendant toute l'année. Les entreprises touristiques exercent aussi une influence sur l'allongement bien visible du séjour dans la ville. Les touristes trouvent que les entreprises sont très attrayantes, et, pour les voir, on arrive à Golub-Dobrzyń volontiers, bien souvent de l'étranger. Elles soulèvent l'attraction touristique de la ville.

Cependant les tournois et autres entreprises influencent au degré minime sur la composition socio-démographique et de milieu des participants du mouvement touristique dans la ville.

Les entreprises en forme des tournois, jouissant d'une bonne renommée parmi les touristes, ont créé une image favorable de Golub-Dobrzyń au marché touristique et lui ont indiqué la direction du développement touristique.

Traduit par Lucjan Kowalski

SUMMARY

Golub-Dobrzyń, a small town in Toruń voievodship, is known for its numerous tourist events. Their special character consists in reference to medieval performances like knights' tournaments, cross-bow competitions or on-foot fights, which are organized there. That sort of initiative is interesting because of its importance for the tourist development of the town.

The research which has been carried out, especially observations of the Great Knights' Tournament, proves that the events have a considerable influence on the development of the tourist function of Golub-Dobrzyń. The importance of the events is reflected in the intensity of the tourist traffic and its distribution throughout the year. Tourist events also prolong the tourists' stay in town. The events are considered by tourists as very interesting and become a motive to visit Golub-Dobrzyń, also for foreign tourists. The events make the whole town more attractive.

Tournaments and other events influence, to a small extent, the social-demographic and environmental composition of the tourist traffic participants in the town.

Tournaments, being so popular among tourists, have created the image of Golub-Dobrzyń on the tourist market and directed its tourist development.

Translated by Ewa Mossakowska